

Cd

ACD

EEN ZESTIENDE-EEUWS TINMERK UIT 's-HERTOGENBOSCH
TON KOOYMAN

De boom als merk is voor Bossche tinnegieters, hoewel waarschijnlijk al eerder in gebruik, van de 16e eeuw af een belangrijk symbool geweest.

Een van de bepalingen van de keur van 16 oktober 1503 van het stadsbestuur en het Gilde der Kramers en Tinnegieters schreef voor, dat de Bossche kanne- en tinnegieters geen andere stemfels mochten hebben dan "een teecken metten boom (het stads-wapen), een metten hamer metten croonen (kwaliteitsteken), ende sijn eijgen teecken (meesterteken)".

Ook in de 17e eeuw komt de boom (bosboom) in 's-Hertogenbosch nog steeds voor, nu echter vaak naast een gecombineerd meester- en kwaliteitsmerk, de gekroonde roos.

Omdat de tinnegieter in de gekroonde roos zijn initialen aanbracht, kunnen merken vaak aan een bepaalde tinnegieter worden toegeschreven.

Het ornament met de bosboom dat voorkomt op de kan van de Illustre Lieve Vrouwe te 's-Hertogenbosch werd oorspronkelijk toegeschreven aan de Bossche tinnegieter "MC", die in het midden van de 16e eeuw te 's-Hertogenbosch werkte ¹⁾.

Men zag de "M" en de "C" aan voor de initialen van de tinnegieter.

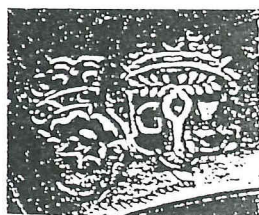

Na het bestuderen van andere Bossche tinmerken, waarop een bosboom voorkomt, kom ik tot de volgende conclusie:

De letter "M" links in het ornament met de bosboom is inderdaad een onderdeel van de initialen van de tinnegieter en betreft de eerste letter van zijn voornaam. De "C" rechts in het ornament met de bosboom is geen letter maar een symbool.

Ter vergelijking de volgende tinmerken:

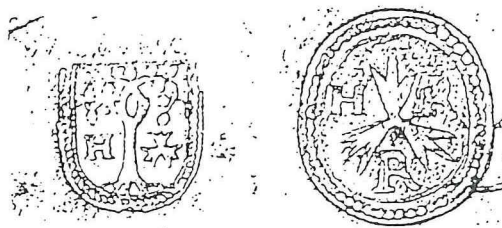
1. Ornament met de bosboom, geflankeerd door de letter "G" en een symbool, een wijnglas. Door de naast dit ornament staande gekroonde roos met de initialen "GVG" weten wij, dat dit merk wordt toegeschreven aan de 17e eeuwse tinnegieter Gijsbert van de Graft ²⁾.

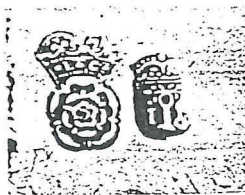
2. Ornament met de bosboom geflankeerd door de letter "D" en een symbool, een egvormig embleem. Door de naast dit ornament staande gekroonde roos met de gietersinitialen "DH" weten wij, dat dit merk wordt toegeschreven aan de 17e eeuwse tinnegieter Denis Henrixsen ³⁾.

3. Ornament met de bosboom geflankeerd door de letter "H" en een symbool, een soort ster. Door het naast dit ornament staande ornament met de initialen "HRR" weten wij, dat dit merk wordt toegeschreven aan de 17e eeuwse tinnegieter Hans Reinier Rogghen ⁴⁾.

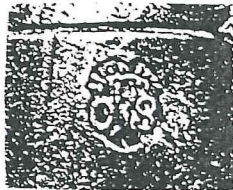
4. In de vitrine met tinnen voorwerpen in het Noordbrabants Museum te 's-Hertogenbosch bevindt zich een fragment van een bordrand van de tinnegieter Jaspar Cras, midden 17e eeuw. Op dit fragment bevindt zich het ornament met de bosboom geflankeerd door de letter "I" en een symbool, een sleutel. Naast dit ornament de gekroonde roos met de initialen "IC".

Op grond van bovenstaande voorbeelden alsmede van een soortgelijk nog niet geïdentificeerd voorbeeld uit de 16e eeuw, namelijk een bosboom geflankeerd door de letter "I" en een symbool, een aambeeld en het jaartal 1576, voorkomende op de oorkom in het Noordbrabants Museum te 's-Hertogenbosch ⁵⁾

en een eveneens nog niet geïdentificeerd ornament met de bosboom geflankeerd door de letter "O" en een symbool, dat voorkomt op de 17e eeuwse maatbeker in het Noordbrabants Museum, moet de "C" in het ornament met de bosboom dat voorkomt op de kan van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, niet gezien worden als een letter, deel van de initialen van de tinnegieter, maar als symbool, bijvoorbeeld het astronomisch teken voor de maan.

Vervolgens kan de letter "M" en daarmee het merk, met grote waarschijnlijkheid worden toegeschreven aan de enige uit die tijd bekende Bossche tinnegieter wiens voornaam met een "M" begon, namelijk Marcelis Gevariszoon. Het feit dat deze tinnegieter in 1538 ongeveer tegenover het huis van de Broederschap woonde versterkt deze mening nog ⁶⁾.

Noten

1. Dubbe, B.
Tin en Tinnegieters in Nederland, Lochem 1978
Pag. 101, 102, 358.
2. Cotterell, H.H. en A. Riff en R.M. Vetter
National Types of Old Pewter, Princeton 1972
Pag. 130.
3. Kooyman, Ton
De Bossche Tinnegieter en zijn tin; een overzicht
's-Hertogenbosch 1984 Pag. 111, 112.
4. Kooyman, a.w. pag. 115, 116.
5. Kooyman, a.w. pag. 95.
6. Rooy, H. van
Bossche Testamenten uit de 16e eeuw berustend op het
archief der Godshuizen te 's-Hertogenbosch
Taxandria no. 36. Pag. 1929.